

Национални дан борбе против рака дојке 20.03.2023.

Рак дојке представља водећи узрок оболевања и умирања од малигних болести у женској популацији широм света. Управо зато, је 20. март - Национални Дан борбе против рака дојке, међу значајним датумима Календара јавног здравља, чијим се обележавањем подстиче још већа пажња јавности на распрострањеност ове малигне болести и на значај унапређења информисаности жена о важности превентивних прегледа и њеном раном откривању.

Према проценама Међународне агенције за истраживање рака, карцином дојке код жена представља најчешће малигно обољење, испред колоректалног карцинома, карцинома плућа и карцинома грлића материце. Када говоримо о водећим узроцима смрти од малигних болести код жена, карцином дојке се такође налази на првом месту, испред карцинома плућа, карцинома грлића материце и колоректалног карцинома.

Према последњим доступним подацима Светске здравствене организације у свету је, од рака дојке, током 2020. године регистровано више од 2.260.000 новооболелих док од исте болести сваке године умре преко пола милиона њих.

У Европи је, у истој години, регистровано више од пола милиона новооболелих и скоро 142.000 умрлих жена од рака дојке.

Када се открије на време рак дојке је излечив у преко 90% случајева, јер су тада терапијске могућности веће и лечење је ефикасније, чиме се подиже квалитет живота оболелих жена.

Каква је ситуација у Србији?

Србија, у овом погледу не заостаје за светским трендовима, па је тако и у нашој земљи рак дојке водећи малигни тумор у оболевању и умирању жена. Ова малигна болест представља и један од водећих узрока превремене смрти код жена у Србији и он је на трећем месту као узрок смрти код жена од 45. до 64. године, после цереброваскуларних болести и исхемијске болести срца.

Према последњим подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”, у Републици Србији регистровано је 4368 новооболелих и 1782 умрлих жена од рака дојке.

Који су фактори ризика за настанак рака дојке?

Најважнији фактори ризика за настанак карцинома дојке поред свакако женског пола, су и: старије животно доба, генетска предиспозиција, дужина репродуктивног периода, број порођаја, године при рођењу првог детета, гојазност, конзумација алкохола, пролиферативне болести дојке, карцином контралатералне дојке или ендометријума, изложеност зрачењу, физичка неактивност и утицај географског поднебља. Неке од ових фактора није могуће мењати, док је на друге могуће утицати. Висока учесталост оболевања од рака дојке мора се у извесној мери приписати чињеници да до данас нису до краја разјашњени сви узроци његовог настанка, што додатно наглашава да је поред мера примарне превенције, од кључног значаја заправо рано откривање рака дојке.

Рак дојке се код знатног броја жена у Србији открива касно. Студије су показале да је у Србији код мање од трећине жена (28,4%) дијагностикован малигни тумор који је мањи од 2 цм и локализован је на ткиву дојке. Нажалост, студије су показале да је код скоро 50% жена његова величина била преко 2 цм, са већ постојећим ближим или удаљеним метастазама, што може представљати један од разлога велике смртности жена оболелих од рака дојке у Србији. **Имајући ово у виду, као једина ефикасна мера за смањење стопе умирања од ове болести је рано откривање, односно секундарна превенција.**

Шта је „организовани скрининг“?

Скрининг је прелиминарно откривање до тада непрепознатих поремећаја здравља у фази када нема никаквих симптома болести, уз помоћ лако и брзо применљивих поступака (тестова). То је тестирање већег броја људи који немају тегобе везане за испитивано обољење или се сматрају здравим. На скрининг рака дојке позивају се жене старости од 50 до 69 година. Мамографски превентивни прегледи предвиђени су да се раде свим женама наведеног узраста на две године.

Пратећи препоруке Светске здравствене организације и искуства европских земаља у спровођењу популационих скрининг програма, у Републици Србији је у децембру 2012. године започет програм организованог скрининга рака дојке који има за циљ смањење смртности и унапређење квалитета живота жена оболелих од ове болести.

Зашто је важно и неопходно рано откривање рака дојке?

Захваљујући програмима раног откривања и напретку у примени адекватне терапије, данас карцином дојке није више „фатално обољење”. У посматраном периоду више од 85% новодијагностикованих карцинома су означени као рани карциноми. Ипак, 15% жена је са

узнапредовалим метастатским карциномом дојке. Откривањем рака дојке у раној фази болести ствара се могућност за његово ефикасно лечење - правовременом применом одговарајуће савремене терапије и даљим континуираним третманом, могуће је спасити пуно живота и значајно унапредити квалитет живота оболелих жена.

Кључне поруке:

- уколико сте здрави и имате најмање 50 година живота време је за вашу прву мамографију, јавите се на преглед - скрининг рака дојке мамографијом;
- уколико имате 50 и више година, урадите мамографију једном у две године;
- уколико имате осећај нелагодности, болове, исцедак из дојке или сличне субјективне тегобе, обратите се одмах лекару на преглед дојки и даље лечење;
- уколико у вашој породичној историји има жена које су боловале од рака дојке, посетите лекара гинеколога или лекара опште праксе већ са 30 година живота и обавите превентивни преглед дојки.